

NOTAT

Til Stortingets helse- og omsorgskomiteé

21. oktober 2020

KOMMENTARER TIL REGJERINGENS FORSLAG TIL STATSBUDEJETT FOR 2021

Oppsummering:

I dette notatet kommenteres regjeringens omtale av (1) Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold mellom matbransjen og helsemyndighetene, samt (2) nordisk prosess for utarbeidelse av næringsstoffanbefalinger der bærekraftspekter inkluderes.

Prop. 1 S (2020-2021) Helse- og omsorgsdepartementet

Kapittel 714, Post 21 Spesielle driftsutgifter

Helsemyndighetene, næringsorganisasjoner, mat- og drikkeprodusentene samt dagligvarehandelen har siden desember 2016 hatt et helhetlig samarbeid gjennom "*Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold*". Det er satt ambisiøse og klare mål som skal nås innen utløpet av 2021.

NHO Mat og Drikke er positive til at regjeringen har varslet om at de ønsker å forsterke samarbeidet og videreføre intensjonsavtalen etter at nåværende avtale utløper, og vil bidra i diskusjoner om grunnlag og rammer for ny avtale gjennom det neste året. Det vil imidlertid være opp til den enkelte virksomhet å vurdere om de ønsker å signere tilslutningsavtale for en ny periode. Regjeringen peker også på behovet for bedre eierskap til arbeidet for bedre kosthold på tvers av departementene og bedre datagrunnlag for befolkningens kosthold, som vi støtter.

For å nå målene i intensjonsavtalen er det vesentlig at alle parter bidrar til å oppnå disse i fellesskap. Det er en forutsetning at Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet har midlene som skal til for å kunne oppfylle sine forpliktelser i avtalen. Av disse står overvåking av befolkningens kosthold gjennom jevnlig kostholdsundersøkelser og kommunikasjon om sunne matvalg sentralt.

Ved vurdering av måloppnåelsen ved avsluttet avtaleperiode, er det viktig at aktørene får tilgang til ny og oppdatert forbrukerundersøkelse fra Statistisk Sentralbyrå (SSB), i tillegg til den årlige matforsyningsstatistikken. Forbruksundersøkelsen skulle i henhold til avtalen vært gjennomført så langt tilbake som i 2017. Det pågår nå et FoU-arbeid i SSB for ny metodikk for undersøkelsen, og det er varslet at en første rapport søkes fremlagt i løpet av 2021. For god kvalitet på datagrunnlaget må Helsedirektoratet være tett involvert i utviklingen. Forbruksundersøkelsen vil også være et helt nødvendig grunnlag for å kunne sette nye mål ved en videreføring av intensjonsavtalearbeidet.

Endringer i omsetningen i norsk dagligvarehandel så langt i 2020, som resultat av karantenebestemmelser etter reiser til Sverige, har vist at handelen over grensen i et normalt år er svært omfattende. Store forskjeller i avgiftsnivåer mellom Norge og Sverige er en viktig driver. Mye av mat- og drikkevarer som handles over grensen utmerker seg med høyt innhold av blant annet tilsatt sukker, salt og mettet fett, og påvirker dermed intensjonsavtalearbeidet negativt. Det er i fremtiden

stort behov for mye bedre monitorering av grensehandelen, for økt kunnskap om hvordan handelen påvirker folkehelsemålene. I tillegg mener NHO Mat og Drikke at forskjellene mellom avgiftsnivåer i Norge og tilgrensende land må reduseres.

Kommunikasjonsarbeidet har i store deler av 2020 naturlig vært preget av kommunikasjon knyttet til koronapandemien. Av hensyn til folkehelsen må det i løpet av 2021 igjen fokuseres mer på kampanjer på levevaneområdet innen kosthold og helse. Forbrukeren trenger kunnskap og motivasjon til adferdsendring for å kunne gjøre sunnere valg innen mat og drikke.

Det er positivt at regjeringen foreslår å øremerke 27,7 mill. kroner til kommunikasjon om levevaner og helse og 7 mill. kroner til kostholdstiltak relatert til Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017 – 2021), der også intensjonsavtalen er et av flere tiltak.

NHO Mat og Drikke anmoder komiteens medlemmer om å medvirke til at myndighetenes avtalte forpliktelser i Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold, blant annet gjennom kostholdsundersøkelser, kommunikasjon og kampanjer, kan ivaretas og videreføres uten endringer.

Kapittel 703 Internasjonalt samarbeid, Post 21 Spesielle driftsutgifter

I Nasjonalbudsjettet, kap 6.2, redegjøres det for Norges arbeid for å nå FNs bærekraftsmål. Tiltak for at flere skal ha et kosthold i henhold til de nasjonale kostrådene står sentralt. I tillegg beskrives det tiltak for å nå ambisiøse mål for reduserte klimagassutslipp.

I rapporten Klimakur 2030, som ble lagt frem tidligere i år, omtales overgang fra rødt kjøtt til plantebasert kost og fisk i kostholdet som et relativt billig tiltak som kan ha et reduksjonspotensial på 2,9 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. I NHO Mat og Drikkes høringsuttalelse til Klimakur har vi pekt på at en rekke forhold, som eksempelvis grensehandel, konsekvenser for sysselsetting og karbonlekkasje, ikke er vurdert i tilknytning til det foreslåtte kostholdstiltaket. Vi mener derfor at tiltaket slik det beskrives i Klimakur 2030 ikke er tilstrekkelig for å utgjøre grunnlaget for politiske beslutninger knyttet til anbefalinger om kostholdsendringer.

NHO Mat og Drikke mener nasjonale kostholdsråd må springe ut av dokumentert helse- og ernæringsfaglig kunnskap og grundige konsekvensanalyser. Det pågår nå et arbeid i regi av Nordisk Ministerråd for utarbeidelse av nye nordiske næringsstoffanbefalinger som også skal ta hensyn til bærekraftsaspekter. Disse anbefalingene vil danne grunnlag for en eventuell revisjon av de norske kostrådene. Ivaretagelse av flere og ofte motstridende bærekraftsaspekter, sett i sammenheng med et sunt og helsefremmende kosthold, er komplisert, tverrfaglig og etisk utfordrende og krever tett involvering fra norske myndigheter og fagmiljøer.

NHO Mat og Drikke mener det er svært viktig at Norge stiller til rådighet tilstrekkelige midler til oppfølging av arbeidet med de nye nordiske næringsstoffanbefalingene.